

Зэфэхьысыжьхэр ашыгъэх, пшъэрылъхэр агъэнэфагъэх

Урысые политическэ партией «Единэ Росси-ем» и Адыгэ шьолъыр къутамэ ия XXVII-рэ конференцие тыгъуасэ Мыекъуапэ шы-кыагъ.

Ащ илофшлэн хэлэжыагъэх Адыгэ Республикэм и Лышъхъэу, партией и Апшъэрэ совет хэтэу Тхьаклушынэ Аслъан, УФ-м и Федеральнэ Зэ-луклэ федерациемккэ и Совет хэтэу, «Единэ Россием» иже-региональнэ координационнэ Совет ипашъу Михайл Исае-выр, АР-м и Къэралыгъо Со-вет — Хасэм и Тхьаматэу Владимир Нарожнэр, Премьер-министрэу Къумпыл Мурат, партией «Единэ Россием» ифракцией АР-м и Парламент шы-ем и депутатхэр, муниципальнэ образованиехэм ялы-кдохэр, нэмыкхэри.

лофтхьабзэр кызылуиыхыгъ ыккы зеришгъа партией и Адыгэ шьолъыр къутамэ иполитсовет исекретарэу Ицэ Мухьамэд.

2015-рэ илээсым шьолъыр къутамэм лофэу ышлагъэм изэ-фэхьысыжьхэм ыккы тапэккэ пшъэрылъэу зыфигъэуцужьхэ-рэм апэ атегушылагъэх. Ицэ

Мухьамэд кызыериуагъэмккэ, политикэм, экономикэм, нэмыккэ лъэныкхэм афэгъэхьыгъэ ху-гъэ-шлагъэхэмккэ мы илээсыр байгъэ. Хэгъэгу зоошхом Текло-ныгъэ кызышыдаыхыгъэр илээс 70-рэ зэрэхъуагъэм фэгъэхьыгъэ лофтхьабзэу республикэм шы-зэхашагъэхэм анахь мэхъанэ-

шхо ялагъ. Партией ишъолъыр къутамэ мэхъанэшхо зилэ мэфэккым ехылагуу патриоти-ческэ ыккы шлэжь лофтхьабзэ 30-м ехъу зэхишгъа. Гъэсэны-гъэм, культурэм, псауныгъэр къэушумэгъэным ясистемэхэм хэхъоныгъэхэр ашлынхэм, унэ-коммунальнэ хызмэтым игу-мэккыгъохэр дэгъэзыжыгъэн-хэм, цыфхэм яшылэккэ-псэуккэ нахьышлу шыгъэным, нэмыккэ лофыгъохэм заштыгушылэгъэхэ зэфэхсхэм, конференциехэм, иэ-нэ хураехэм шуагъэ кыатыгъ.

Джащ фэдэу Партией ия XIII-рэ Зэфэс зэфэхьысыжьхэу фэхъуагъэм кыдыхэлъытагъэу шьолъыр политическэ советым хэтхэр зэблахъуагъэх, нэбгы-риплэу хэккыжыгъэм ачы-плэккэ плы кыхагъэхьагъ.

дзынхэм языфэгъэхьазырынэу ар шытышт. Праймеризым зэфэхьысыжьхэу фэхъуагъэр ади-штэу УФ-м и Къэралыгъо Думэ и депутатхэм яхэдзын хэлэ-жыагъэхэ кандидатхэр партией ыгъэнэфэштхы. Кызырэгъу-игъэхэм зэдырагъаштэу Зэфэ-сым хэлэжыагъэхэм яспискэ аштагъ.

АР-м и Лышъхъэу конферен-цией зэфэхьысыжьхэр кыфи-шызэ партией и Адыгэ шьол-пыр къутамэ ипшъэрылъхэр зэригъэцаккэрэм зэригъэразе-рэр, тапэккы яло зэхэлъэу лоф зэдашлэным зэрэцыгуагъэр кыхыгъэщыгъ.

— Республикэм иэкономикэ хэхъоныгъэхэр ышлынхэм шыуилахышлу хэлъ, — кылуагъ Тхьаклушынэ Аслъан. — Мы аужырэ илээсхэр пштэмэ, рес-публикэм гъэхъэгъэшлухэр зэ-ришлыгъэхэр зэфэхьысыжьхэм кыагъэлъагъо. Сыд фэдэрэ лъэныккыи федеральнэ гуп-чэм тыгурэу, федеральнэ ах-щэу кытфатлушхэр зэри-фэшъуашэу тэгъэфедэ. Шыкла-гъэхэр зэрэцылэми дэгъоу ты-щыгуагъ, ау ахэр дэдгъэзы-жынынхэм, республикэм шы-псэурэ нэбгырэ пэпчъ шы-ккэ-псэуккэ тэрэз илэным ты-шыпкъэу лоф дэтшлэшт. Ащккэ партией «Единэ Россием» и Адыгэ шьолъыр къутамэ кыте-фэрэр зэккэ шлоккэ имылау зэ-ригъэцаккэштым сицыхъэ телъ.

— Кыхьашт илээсым УФ-м и Къэралыгъо Думэ и депутат-хэр, хэбзэгъэуцу зэлулэхэм ахэлэжыагъэхэр субъект 38-мэ ащахадзыштхы. Мы кампание-хэм ахэлэжыагъэхэр партийнэ структурэ пчъагъэмэ загъэхьа-зыры, «Единэ Россиер» ахэм янэккыкышт. Ащ кыхьэккыккэ, партией исатырэ хэтхэм уста-выр агъэцэккэн зэрэфаер агу къэтэгъэккыжы. Хэдзынхэу зэ-хашэштхэм «Единэ Россиер» зэрифэшъуашэу ахэлэжыагъэхэр, мыщ кыгъэлъэгъорэ канди-датхэм цыфхэм адырагъэ-штэнэу сэгугъэ, — кылуагъ М. Исаевым.

ПАТИКЪО Анет.

Сурэтхэр А. Гусевым тыри-хыгъэх.

Адыгэ Республикэм и Лышъхъэ и Указ

Медалэу «Адыгеим и Шытхъузехъ» зыфилорэр
Д. З. Долэм фэгъэшъошэгъэным ехылагу

Адыгэ Республикэм ыпашъхъэ гъэхъэгъэ ин дэдэхэр зэрэцырилэхэм ыккы илээсыбэ хуагъэу гуетыныгъэ фырилэу лоф зеришлэрэм афэшл медалэу «Адыгеим и Шытхъу-зехъ» зыфилорэр Долэ Долэтбий Зэчэрые ыккым — Адыгэ Республикэм финанскхэмккэ иминистрэ фэгъэшъошэгъэнэу.

Адыгэ Республикэм и Лышъхъэу ТХЬАКИУШЫНЭ Аслъан
къ. Мыекъуапэ,
тыгъэгъазэм и 14, 2015-рэ илээс
N 177

Зызэхашагъэр илээси 10 хуагъэ

Мыекъопэ къэралыгъо технологическэ универси-тетым медицинэмккэ и Институт загъэпсыгъэр илээси 10 зэрэхъуагъэм фэгъэхьыгъэ шлэныгъэ-прак-тическэ конференцией « Адыгеим псауныгъэр къэ-ухъумэгъэнымккэ исистемэ непэ изытет, хэхъоны-гъэхэр ышлынхэмккэ амалэу Иккэлыхэр» зыфилорэм кыдыхэлъытэгъэ Иэнэ хурае тыгъуасэ зэхашагъ.

(Иккэлух я 2-рэ нэклуб. ит).

Зызэхащагъэр илъэси 10 хъугъэ

(ИкӀаух).

Ащ хэлэжъагъ Адыгэ Республикэм и Лышхъуэ Тхыаклушынэ Аслъан. Иофхъабзэр зэришагъ мы апшъэрэ еджаплэм иректорэу Къуижъ Саидэ. Илъэси 10-м къыклоцӀ институтым Иофэу ышлагъэм изэфэхьысыжъхэм, гухэлъхэм ыкӀи пшъэрылхэм къызэрэуӕгъоигъэхэр атегушылагъэх.

АР-м и Лышхъуэ пэублэ псалъэ къышӀызэ, медицинэ институтым имэфэкӀ хэзыгъэунэфыкӀырэ кӀэлэегъаджэхэм ыкӀи студентхэм къафэгушӀуагъ. Мы институтыр зэхащӀным лъапсэ фэхъугъэм, апэрэ лъэбэкоу ышӀыгъэхэм республикэм ипашэ кӀэлэу къащӀуцугъ. Къыныгъуабэхэм яоллагъэх нахь мышӀами, ахэр къызэранэкӀынхэ, медицинэ кадрэхэм ягъэхъазырын фэгъэзгъэ апшъэрэ еджаплэ зэтырагъэпсыхъан зэралъэкӀыгъэм къыкӀигъэтхыгъ.

— Мыекъопэ къэралыгъо технологическэ университетым фэ-

дэу, медицинэ Институты дгъэпсы зэхъум, сьд фэдэрэ лъэныкъокӀи амалышхо тӀэкӀлэлыгъэп, кадрэхэр тфӀкъуштыгъэхэп, къэплон хъумэ,р зэкӀэри апэрэу едгъэжъагъ. Ау тӀэкӀу-тӀэкӀуэ тӀофхэр зыпкӀ иуцуагъэх, специалистхэри, тищыкӀлгъэ медицинэ оборудование-ри, материальнэ-техническэ базэри тӀлэхэ хъугъэ. Илъэси 10-м къыклоцӀ институтыр лъэгӀлэ инхэм анэсыныр физэ-шлокӀыгъ. Непэ мыщ профес-сорхэм, шӀэныгъэхэмкӀэ кан-дидатхэм, нэмыкӀи специалистхэм Иоф шашӀэ, тистудентхэм шӀэныгъэ куухэр аӀэкӀлэлыным ахэр яшъыпкӀэу пылтых. Непэ Адыгеир врачхэм ащӀкӀэ, арышӀ, зисэнэхъат хэшыкӀышхо физилэ медикхэм ягъэхъазы-рын мэхъанэшхо зэрилэм щӀч хэлъэп. АщкӀэ институтым бӀ-кӀэ тыцӀэгугъы, — къылуагъ Тхыаклушынэ Аслъан.

Іэнэ хъураем къышыгушы-лагъэх ыкӀи илъэси 10-м къы-клоцӀ Иофэу ашлагъэм изэфэхьы-сыжъхэр къашӀыгъэх УФ-м

псауныгъэр къэухъумэгъэнымкӀэ изаслуженнэ ИофшӀэу, меди-цинэ шӀэныгъэхэмкӀэ докторэу, профессорэу Даутэ Юрэ, фар-мацевтическэ шӀэныгъэхэмкӀэ докторэу, профессорэу, фарма-цевтикэмкӀэ факультетым иде-канэу Владимир Карташовыр, медицинэ шӀэныгъэхэмкӀэ кан-дидатэу, ІзэнымкӀэ факуль-тетым идеканэу НэмытӀэкӀо Хъазрэт. Ахэм къызэралау-гъэмкӀэ, илъэс зэкӀлэлыкӀохэм институтым имэхъанэ нахь зы-къылэтыгъ. Апэрэ уахтэм мыщ щеджэрэ студентхэм япчъагъэ мӀкӀагъэмэ, джы уахтэм ахэр нэбгырэ 1200-рз фӀдиз мэхъух. Урысыем имызакъоу, Із-кӀыб къэралхэм къарыкӀыгъэ ныбжыкӀлэхэри ахэм бэу ахэ-тых. Студентхэр форумхэм, дунэе практическэ конференцие-хэм, Іэнэ хъураем ахэла-жъэх, гъэхъэгъэшлукхэри ашӀых. Джащ фӀдэу Фрайбургскэ уни-верситетым иклиникэ зӀзэгъы-ныгъэ дашӀыгъэу, ныбжыкӀлэ-хэм стажировкэр ащ щакӀу. ХирургиемкӀэ ыкӀи кардиоло-

гиемкӀэ отделениехэм япашэ-хэу профессорхэу Оливер То-мушрэ Кристоф Бодэрэ Адыге-им ихъэкӀагъэх, медицинэм ИофшӀлэхэм ыкӀи студентхэм апае семинархэр, лекциехэр зэхашагъэх. А зӀпхыныгъэр тапӀкӀи агъэпытэн гухэлъ щыӀ. Къуижъ Саидэ къызэрэхигъэ-шыгъэмкӀэ, институтым факуль-тетикӀлэхэр, стоматологиерэ педиатриерӀкӀэ къышызӀлау-хынхэ гухэлъ щыӀ. Апшъэрэ еджаплэм шызэрагъэгъотырэ ме-дицинэ сэнэхъатхэм япчъагъэ хэгъэхъогъэн зэрэфаер АР-м и Лышхъуэ мызэу, мытӀоу къы-луагъ.

— Псауныгъэр къэухъумэгъэ-ным исистемэ хэхъоныгъэхэр ышӀынхэм тынаӀэ тет. Аужырэ шапхъэхэм адиштэу тисымэ-джэщхэр зетедгъӀпсыхъагъэх, ящыкӀлгъэ оборудованиер яд-гъэгъотыгъ. Илъэс пчъагъӀкӀэ узӀкӀлӀэбжымэ, республикэм имедицинэ зыпкӀ идгъэуцоныр пшъэрылх шъхъалэу зыфӀд-гъэуцужыгъагъ. ЫпшъӀкӀэ къы-зэрэхзгъэщыгъэу, ащкӀэ тшӀа-

гъэр макӀлэп, ау джыри къыт-пыщылъыр бӀ. Мыекъопэ къэ-ралыгъо технологическэ уни-верситетым зыкӀыфӀбгъӀзӀжъ-мэ, мыщ иеджӀлӀэ корпусыкӀэ тшӀын гухэлъ тӀ. Наукэм ылъэ-ныкъокӀэ Фрайбургскэ универ-ситетым иклиникэ зӀпхыныгъэу дьтилӀэр нахь дгъӀпытэн фае, сыда плӀмэ нэмыц медикхэм опытышхо аӀӀкӀлӀэп, ар тисту-дентхэм ямызакъоу, врачхэ-ми къашъхъӀэщт. Институтым хэхъоныгъэхэр зӀришӀыштхэм, ыпӀкӀэ зэрӀлыкӀотӀэщтым си-цыхъэ телъ. НыбджӀгъу лъӀплӀ-хэр, шъуэфӀаер къыжъудэхъоу, шыӀӀкӀлӀ-псӀукӀлӀ дахэ шъуи-лӀэу шъупсӀунэу шъуфӀсӀӀо, — къылуагъ кӀэухым Тхыаклушынэ Аслъан.

Научнэ-практическэ конфе-ренцием къыдӀхэлъытагъэу секције зӀфӀзъхъафхэм Иоф ашлагъ, ахэм Иофгъуабэмэ ацатегушылагъэх, пшъэрылх шъхъалэхэр ашагъэнэфагъэх.

ТХЪАРКЪОХЪО
Адам.

ЯлофшӀаӀкӀлӀэ къыхагъэщыгъэх

АР-м и Парламент и Тхъаматэу Владимир Нарожнэм Къэралыгъо Советым — Хасэм инаградхэр къызыфагъэшъошагъэхэм ар къэзыушыхъатырэ тхылъхэмрэ бгъэхалхъэхэмрэ тыгъуасэ ариты-жыгъгъэх.

ПстӀэмэ апӀэу ащ фӀдэу къы-зэрэхагъэщыгъэхэм пае ыкӀи илъэсыкӀэу къӀагъӀагъэмкӀэ ар къафэгушӀуагъ, псауныгъэ пытӀэ яӀэнэу, яунагъохэм мамыр арылынэу, 2016-рз илъэ-сым шӀогъабэ къафихьынэу къафӀлӀӀуагъ.

Парламентым итын анахь лъӀплӀэу, щытхъу тамыгъэу «За-

коныр. Цыфыгъэр. Пшъэры-лъыр» зыфӀлорэр къафагъэ-шъошагъэу ар къэзыушыхъа-тырэ тхылъхэмрэ бгъэхалхъэ-хэмрэ аритыжыгъгъэх Мыекъуа-пӀэ иполиклиникэу N 3-м инев-рологэу Алям Ильясовым, Къэ-ралыгъо Советым — Хасэм и Правовой гъӀорышӀаплӀэ ипа-щӀэ игуадзӀэу Тамара Трепа-

линам ыкӀи АР-м икультурнэ кӀэн иобъектхэм якъэухъумэн-кӀэ ыкӀи ягъӀефӀдӀнӀкӀэ ГъӀо-рышӀаплӀэм ипашӀэу Цыплынэ Рустем.

Джащ фӀдэу лъэныкъо зӀ-фӀзъхъафхэм ащылажъэхэу Къэралыгъо Советым — Ха-сэм ищытхъу тхылъхэр къафа-гъэшъошагъэх Адыгэ респу-бликэ клиническэ сымӀэджӀщым хирургиемкӀэ иотделение ипа-щӀэу БолӀкъо Махъмудэ, мы сымӀэджӀщ дӀдӀм кардиологи-емкӀэ иотделение ипашӀэу Бжы-хъкъо Фатимэ, къуаджӀэу Хъа-курынэхъаблӀэ игурыт еджаплӀэу N 1-м икӀлӀӀӀагъаджӀэу АульӀэ Асыет, Адыгэ республикэ гим-назием икӀлӀӀӀагъаджӀэу Тхъа-кӀушынэ Мариэттэ, ШӀеуджӀэн

районым ит поселкӀэу Заре-вӀэм игурыт еджаплӀэу N 5-м икӀлӀӀӀагъаджӀэу Любовь Гри-цановам, мы район дӀдӀм ит къутырӀэу Чернышевым игурыт еджаплӀэу N 8-м икӀлӀӀӀагъа-джӀэу Галина Мандровская, къуаджӀэу УлапӀэ дӀт гурыт еджаплӀэу N 9-м икӀлӀӀӀагъа-джӀэу СимбулӀт Жанэ, Хъа-джымэ Светланэ, МыекъуапӀэ илицееу N 8-м икӀлӀӀӀагъа-джӀэу Людмила Солодовнико-вам, гурыт еджаплӀэу N 11-м икӀлӀӀӀагъаджӀэу Лариса Юраш, къуаджӀэу Нэшъукъуае игурыт еджаплӀэу N 8-м икӀлӀӀӀагъа-джӀэу УдыкӀӀӀо ШамсӀт. Щытхъу тхылъхэмкӀэ къыхагъэщыгъэх ШӀеуджӀэн районым ит къуаджӀэу ПщыжъхъаблӀэ дӀт ФАП-м ипа-

щӀэу ГъӀфурэ СаудӀт, культу-рэм и УнӀэу къуаджӀэу ГъобӀ-къуае дӀтым ихудожественнэ пащӀэу Шъынэхъо Марыет, мы УнӀэ дӀдӀм илӀӀӀпкӀ театрэ ире-жиссерӀэу ТеуцожӀэ Фатимэ, АР-м ипсӀӀӀӀэ инспекције ипе-циалист шъхъалӀэу Ирина Вер-ченкӀэм, ООО-у «Торговый Дом «Виктория» зыфӀлорӀэм ипа-щӀэу НӀгъой АскӀэр, ООО-у «СМУ-2-м» ипашӀэ игуадзӀэу Хъа-лӀлӀэ Заурбый, ОАО-у «Гъо-гушӀ-псӀӀӀӀӀлӀ гъӀорышӀаплӀэу N 3-м» ИофшӀлӀэу Шъаукъо Руслъан, ООО-у «Красногвар-дейскэ ДРСУ-м» ИофшӀлӀэу Сергей Абакумовыр.

ХЪУТ НӀфсӀт.

СурӀтхэр ІӀшъынэ Аслъан тырихыгъэх.

Адыгеир ахагъэхъагъ

Урысые Федерацием икӀоджӀ псӀӀӀӀӀӀхэм хэхъо-ныгъэ ашӀыным фытегъӀпсыхъгъэ икӀӀӀӀӀӀыгъо программӀхэм язэхъфын епхыгъэ ИофшӀӀӀӀӀо купым изэхъсыгъо мы мафӀхэм щылагъ. УФ-м мӀкъу-мӀщымкӀэ и МинистерствӀэ ар щызӀхашагъ.

«КӀоджӀ псӀӀӀӀӀӀхэм зыпкӀ итӀэу хэхъоныгъэ ашӀыныр» зы-

фӀлорӀэ федеральнэ програм-мӀэу 2014 — 2017-рз илъэс-

хэм ателъытагъэм ыкӀи 2020-рз илъэсым нӀс гухӀлӀӀэу шы-лӀхэм къадыхӀлӀытагъӀэу Уры-сые Федерацием ишӀӀӀӀыр 81-мӀэ къэралыгъо бюджетым къыхӀхыгъэ субсидиехэр къа-фыхагъӀкӀынэу заявкӀэ къатыгъ. Ахэм ащыщӀэу субъект 80-мӀэ ячӀыплӀэ программӀхэм адыра-гъштагъ, ахэм Адыгеири ащыщ.

АР-м мӀкъу-мӀщымкӀэ и МинистерствӀэ 2016-рз илъэсым-

кӀэ ыгъӀхъазырыгъэ програм-мӀэм къыдӀхӀлӀытагъӀхӀэу дав-ление цыкӀыкӀу зӀлӀ газрыкӀӀӀӀӀ километрӀэ 52-рз, псырыкӀӀӀӀ километрӀэ 67-рз, врачхэм Иоф зыщӀӀӀӀӀт зы офис, фелъдшер-мамыку пунктӀплӀ, кӀоджӀэ гъогу километрӀэ 13,9-рз агъӀпсыщт.

Джащ фӀдэу ШӀеуджӀэн рай-оным ит къутырӀэу ХъапӀкӀӀэм гурыт еджаплӀэу щырагъӀжъ-гъагъэр аухыжыщт. Ащ нэмы-

кӀэу унӀӀӀӀ ныбжыкӀлӀхэм ыкӀи специалист ныбжыкӀлӀхэм псӀӀӀӀӀӀ амалӀэу яӀӀхэр нахьышӀу шӀыгъӀным фӀлорышӀӀӀт сер-тификат 24-рз аратыщт.

ШӀӀӀӀӀ программӀхэм якъы-хӀхын фӀгъӀхъыгъэ унашӀӀӀр Урысые Федерацием мӀкъу-мӀщымкӀэ и МинистерствӀэ зӀ-хищӀгъэ Комиссием тыгъӀгъа-зэм и 22-м зӀфӀхысыжыщт.

(Тикорр).

РЕСПУБЛИКЭ ЗЭНЭКЪОКЪУ

Пэрытныгъэр кыдэзыхыгъэхэр

Адыгэ Республикэм икультурнэ шыгъэ-псэуклэ шапхэ нахъ кълэтыгъэным къралыгъо программэ зэфэшхьафхэр фэлажъэх. Ахэм ащыщ «2014 — 2018-рэ илъэсхэм культурым хэуыныгъэ егъэшыгъэныр» зыфилорэр. Ащ кызырэдильтэу, АР-м и Лъапкъ тхылъеджаплэ клэцкълэ зыфэхуыгъэ республикэ зэнэкъокъоу «2015-рэ илъэсым икъоджэ тхылъеджаплэ анахъ дэгъу» зыфилорэр бэдзэогъум кыщегъэжъагъэу тыгъэгъазэм нэс чыплэхэм ащыкълуагъ.

Гухэлъ шхъалэу зэнэкъокъум илагъэр сэнэхъатымклэ лощлэ-нышхор тхылъеджаплэхэм нахъ къащылэтыгъэныр, тхылъеджэхэм зеклэклэ-шыкълэклэхэу тхылъым нахъ кыфэзгъэушщхэр апэгъохыгъэнхэр, Адыгэ Республикэм имуниципальнэ тхылъеджаплэ анахъ дэгъухэр кыхэгъэщыгъэнхэр, ахэм технологияклэхэр алэ кызырэдильтэу хэуыныгъэ зэгъэшлэгъэныр, тхылъеджаплэхэмрэ чыплэ хабзэхэмрэ, общественнэ организациэхэмрэ цыфхэмрэ зэрэздэлорышлэхэр гъэунафыгъэнхэр, нэмыкълхэри ары.

Республикэ зэнэкъокъум мы илъэсым тхылъеджаплэ 8 хэлъжагъ.

Мыекъуапэ икълэлэ тхылъ-

еджаплэ икълуамэу N 5-р, Джэ-джэ районимклэ Келермесскэ чыплэ тхылъеджаплэу N 6-р, Кошхэблэ районимклэ Хьа-клэмзые кьоджэ тхылъеджаплэу N 8-р, Красногвардейскэ районимклэ имодельнэ клэлэцкълэ тхылъеджаплэ, Мыекъопэ районимклэ Красноульскэ чыплэ тхылъеджаплэ, Тэхьутэмыкьое районимклэ Пэнэхэс кьоджэ тхылъеджаплэ, Теуцожь районимклэ Нэчэрэзые кьоджэ тхылъеджаплэ ыкълэ Шэуджэн районимклэ Джыракъые кьоджэ тхылъеджаплэ.

Республикэ зэнэкъокъум

хэлъжагъэхэм зыкызырагъэлъэгъуагъэм жюриим уасэ фишыгъ, тыгъэгъазэм и 11-м Лъапкъ тхылъеджаплэм шыкълэ-гъэ мэфэклэ лощтхьабзэм анахъ дэгъоу кыхэгъэщыгъэхэм дипломхэр шаратыгъэх.

Пэрытныгъэр кыдэзыхыгъэхэр кьэнэфагъэх. Республикэ зэнэкъокъоу «2015-рэ илъэсым икъоджэ тхылъеджаплэ анахъ дэгъу» зыфилорэм апэрэ чыплэр шыфагъэшъошагъ Красногвардейскэ районимклэ имодельнэ клэлэцкълэ тхылъеджаплэ. Ащ ипашэу Наталья Васильевна Дорот апэрэ шыуашэр зилэ Дипломымрэ ахъщэ шлухьафтынрэ ратыгъэх.

Я II-рэ чыплэр зэнэкъокъум кыщыдихыгъ Мыекъопэ кълэ тхылъеджаплэм икълуамэу N 5-м. Ащ илэщхьэтэтэу Гошгъэгъ Гришинам я II-рэ шыуашэр зилэ Дипломыр, ахъщэ игъусэу фагъэшъошагъ.

Я III-рэ чыплэр ыубытыгъ Тэхьутэмыкьое районимклэ Пэ-

нэхэс кьоджэ тхылъеджаплэм. Ащ ипашэу Дзэллэ Заремэ я III-рэ шыуашэр зилэ Дипломыр ахъщэ шлухьафтынрэ ратыгъэх.

Ыпшэаклэ кызырэдильтэуагъэу, зэнэкъокъум хэлъжагъэ пэпчэ илофшлагъэ идэгъугъэ зы лъэныкълэ хагъэунафыкълэ, щытху тхылъхэмклэ агъэшлуагъэх.

Республикэ зэнэкъокъур муниципальнэ тхылъеджаплэхэм якълэ-амал кълэтыгъэным, зэгъэшлэгъэным, охьтаклэм диштэу ахэр гъэпсыгъэнхэм, гъэ-клэгъэнхэм тегъэпсыхьэгъагъ. Ахэм ыгу кыдэлэу афэгъушлуагъ. АР-м культурэмклэ иминистрэ игуадзэу Шъэуапцлэкъо Аминэт.

МАМЫРЫКЪО Нуриет.

Сурэтхэм арытхэр: **пэрытныгъэ кыдэзыхыгъэ нэбгырищыр; зэнэкъокъум хэлъжагъэхэр ыкълэ жюриим хэтхэр.**

Тезыхыгъэр лэшыгъэ Астпан.

Хэукъоныгъэхэр бэу кыыхагъэщыгъэх

Клэлэцкълэу япсауныгъэ кълэуымэгъэнымклэ хэбзэгъэуцугъэу шылэр зэрагъэцаклэрэм изэфэхьысыжъхэм афэгъэхьыгъэ лощтхьабзэ Адыгэ Республикэм и Прокуратурэ шыкълуагъ. Ар зерищагъ зыныбжэ имыкълугъэхэм ыкълэ ныбжыклэхэм алъэныкълэ хэбзэгъэуцугъэр зэрагъэцаклэрэм лъыплэгъэнымклэ прокурорым илэпылэгъоу Елена Алексейцевам.

рышлэжъын кълуыкълуэхэм ямылэхэу кыыхагъэщыгъ. Мыщ фэдэ программэхэр игъом агъэхъазыргъэхэп ыкълэ агъэцэкълэгъэхэп.

Псауныгъэр кълэуымэгъэ-нымклэ чыплэ учреждениехэм врач-педиатрэхэр икълу ялэхэп, анахыбэу ащ фэдэ лощтхьабзэ

ащыклэхэрэ Красногвардейскэ районир (процент 52-рэ) ыкълэ Теуцожь районир (процент 63,1-рэ) арых. Джащ фэдэу лэпылэгъу псынклэм имашинэхэр медицинэ лэмэ-псымэхэм-клэ, лэзэгъу уцхэмклэ икълу зэтемыгъэпсыхьагъэхэу агъэунафыгъ. Санитарнэ машинэм

лэзэгъу уцэу илэпыр зэрагыгъын фэе шапхэхэм адимыштэхэу, ахэр учет амышыгъэхэу пшэдэклэжъ зыхыргъэ пашэхэм алъэныкълэ хэукъоныгъэхэр кыыхагъэщыгъэх. Клэлэцкълэу лэзэгъу уцхэр алэклэгъэхьэгъэ-нымклэ районимклэ сымэдэжъхэм ялофшлэн зэрэзхъащэрэми уигъэрэзэнэу щытэп. Илъэси 3-м нэс зыныбжэ сабыхэр ыкълэ зыныбжэ илъэси 6-м нэмысыгъэ клэлэцкълэу зилэ унагъохэм ыкълэ хэмылэу лэзэгъу уцхэр аратынхэ фэе, ау а унашъор амыгъэцаклэу прокурорхэм агъэунафыгъ.

Джащ фэдэу лэзэгъу уцхэр зэрэпгыгъын фэе шапхэхэм

алъэныкълэ сымэдэжъхэм хэукъоныгъэхэр ашыгъэх. Ны-тыхэм пэшлорыгъэшъэу яшлэ зыхэмылэ медицинэ уплъэкълунхэр, вакцинациер зэхъащэхэу зэрэщытым игумэклэгуи дэгъэзыжыгъэ хьугъэп.

2015-рэ илъэсым прокуратурэм зэхыщэгъэ уплъэкълунхэм изэфэхьысыжъхэм кызырагъэлъэгъуагъэмклэ, хэбзэгъэуцугъэр гъогогу 421-рэ аукуагъ. Ахэр дэгъэзыжыгъэнхэм фэшл унашъо 43-рэ аштагъ, дисциплинарнэ пшэдэклэжъ нэбгырэ 47-мэ атыралхьагъ, хыкумхэр лощт 33-мэ ахэплэагъэх, прокурорхэм унашъоу ашыгъэм кыкълэпкълэу нэбгырэ 25-мэ административнэ пшэдэклэжъ арагъэхьыгъ.

Лощтхьабзэм икълуым Е. Алексейцевам журналистхэм яупчлэхэм джэуапхэр къаритыжыгъ.

КИАРЭ Фатим.

Чыфэхэр игъом шъупщыныжъых

Хыкум приставхэм я Мыекъопэ кълэ отдел икълуыкълушлэхэмрэ Пенсиейхэмклэ фондим АР-мклэ и Кълуамэ илэпкълэхэмрэ зэгъусэхэу страховой тынхэм алъэныкълэ чыфэхэр кълэыхыжыгъэнхэм фэлорышлэрэ лощтхьабзэхэр зэхъащэгъэх.

Ащ кыдихэлъытагъэу лощт 80 фэдизмэ ахэплэагъэх, сомэ мини 100-м ехъу чыфэу кызыэкълэгъэкълэжыгъ, страховой тынхэр игъом зымытыхэрэм ащыщэу нэбгыри 3-мэ ямылэу арест атыралхьагъ. Ыпшэаклэ зигугъу кълэтыгъэ ведомствэхэм зэ-

зэгъыныгъэу зэдашыгъэм диштэу мыщ фэдэ лощтхьабзэхэр рагъэкълэжыгъ.

Бырсыр шъухэмыфэным пашэ чыфэу шутелыргъэ шъупщыныжъын зэрэфаер хыкум приставхэм джыри зэ шъугу къагъэкълэжыгъ. Ащкълэ Интернетым иамалхэр кызыфэжыгъэфедэнхэ шъулэжыгъ.

Ащ пашэ «Банк данных исполнительных производств» зыфилорэм е хыкум приставхэм я Федеральнэ кълуыкълу иприложениеу мобилнэ зэпхыныгъэм фэгъэхьыгъэм ясайт шъуишъан, чыфэр шъупщыныжъын шъулэжыгъ. Мы приложениер сотовэ телефоним е планшет компьютерым затежыгъэуцокълэ, чыфэ шутелымэ, ар зыфэдизыр, нэмыкълэ кълэбархэр кышъуагъэкълэжыгъ. Электроннэ системэхэу «QIWI», «ROBOKASSA», «WebMoney» зыфилорэхэм амалэу кълэтыхэр кызыфэжыгъэфедэнхэ, шъуичыфэхэр шъупщыныжъынхэ

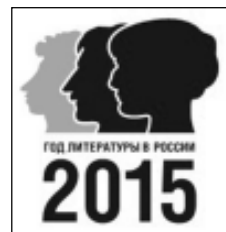
шъулэжыгъ. Ащ фэдэ шыкълэмклэ ахъщэр ижыгъэхьагъэ хъумэ, шъуи-уахьтэ кызырэдильтэуагъэнхэм дакълэу, ахъщэр зэрэшъутыгъэр кызыушыхьа-тырэ документыр хыкум приставым ежыгъэлъэгъурэп. Сыда плэмэ чыфэ зэрэшъутемылэжыгъер компьютерым кыгъэлъэгъошт.

Илъэсыкълэу къэблагъэрэм чыфэ шутемылэу шутехьаным, кыныгъохэм шъуахэмытыным афэшл хэбзэгъэуцугъэм кыгъэнафэрэ шапхэхэр жыгъэцэкълэнхэу хыкум приставхэр кышъоджэх.

Хыкум приставхэм я Федеральнэ кълуыкълу и Гъэу-рышлэу Адыгэ Республикэм шыгъэ ипресс-кълуыкълу

НАУЧНЭ-ПРАКТИЧЕСКЭ КОНФЕРЕНЦИЕР

70 Хэгъэгъу зэошхор адыгэ литературэм къызэрэщыгъэлъэгъуагъэр

Тыгъэгъазэм и 9-м гуманитар ушэтынхэмкIэ Адыгэ республикэ институтэу Т. КIэрашэм ыцIэ зыхьырэм шьолгыр научнэ-практическэ конференциеу «Хэгъэгъу зэошхор адыгэ литературэм къызэрэщыгъэлъэгъуагъэр!» зыфиорэр шыкIуагъ. Ар ТекIоныгъэшхор къызыдахыгъэр илъэс 70-рэ зэрэхъугъэм ыкIи литературэм и Илъэс афэгъэхьыгъагъ.

Цыф гъашIэм шыхъурэ-шышIэрэ пстэмэ анахь щэчыгъуаер, анахь гуиш-псэхэхьыр заор ары. Гушылэу «зао» зыфиорэр къэпIо къодымыи шынагъо, уегупшысэмэ, «зэогъу» зэкIэ лэжъэшхор къызыпыкIырэр. Ау гухэкIми, цыфлэпкъым ищылэныгъэ заохэр хэтых, ахэм лыпсыр, нэпсыр ащэчъэ, хъазабыр чыгум, лэпкъым къыфахы. Анахь гуимыкIыжъ заоу тишIэжъ къыхэнагъ Хэгъэгъу зэошхоу 1941 — 1945-рэ илъэсхэм цылагъэр. Илъэси 4-м ехъум ащ нэбгырэ миллион 27-рэ хэкIодагъ. Зэоуж лъэхъанми цыфхэм кIынэу ащэчыгъэр къэпIожьнэу цытэп.

Зэо лъэхъаныр тарихым инэклубгъо анахь нэшхъэхэм ащыщ хъугъэ. ТхакIохэм, уаскIохэм, композиторхэм, журналистхэм ыкIи цыф къызэрыкIохэм, дзэкIолI писъмэхэм заом ихъазаб куоу къыралотыкIыгъ, а охътэ пычыгъор зыфэдэгъэ шьыпкъэр икъоу агъэуныфыгъ.

Адэ Хэгъэгъу зэошхом сыд фэдэ чыпIа адыгэ литературэм щырилэр пIомэ, псэхые минхэр зэпызыульэгугъэ заом епхыгъэ гупшысэхэм адыгэ литературэм чыпIэ хэхыгъэ зэ

рэцагъотыгъэм гу лъытэгъуаер.

Мы мафэхэм Адыгэ шIэныгъэ институтым шыкIогъэ конференциеу «Хэгъэгъу зэошхор адыгэ литературэм къызэрэщыгъэлъэгъуагъэр» зыфиорэм хъугъэ-шIагъэм ылъапси, ар зэрэкIэкIыгы, советскэ народым илIыгъэ псэемыблэжъныгы, узэкъотмэ — узэрэлъэшри, ем шIур зэрэтеклорэри, мамырныгъэм илъэпIагыи адыгэ литературэм зэрифэшъуашэм тэтэу шыгъэунэфыгъэхэ зэрэхъугъэр икIуэи къырилотыкIыгъ. Мэхъэнэ ин зилэ Iофтхьабзэм клэцакIоу илагъэр институтым литературэмкIэ иотдел (ипащэр филологии шIэныгъэхэмкIэ докторэу, шIэныгъэхэмкIэ АР-м илофшIэшхоу, медалэу «Адыгем и Шытхъузэхьэр» къызфагъэшъошагъэу ШэшIэ Шамсэт).

Конференциер шуфэс гушылэ пэублэкIэ къызэлуиыхыгъ гуманитар ушэтынхэмкIэ Адыгэ республикэ институтэу Т. КIэрашэм ыцIэ зыхьырэм ипащэ игуадзэу, тарихь шIэныгъэхэмкIэ докторэу **Пэнэшъу Аскэр**.

Хэгъэгъу, лэпкъым къарыкIуагъэр, ятарихь лъэуж урыплъэжъныр уапэкIэ узгъаплъэу, узэкIэзыуагъэу зэрэщытыр Аскэр къыхигъэщыгъ. Хэгъэгъу зэошхор анахь тарихь

нэклубгъо нэшхъэхэм зэрашъыр кIигъэхьыгъ ыкIи тидыгэ литературэ мы зэошхом имэхъаджагъэ зэрифэшъуашэу къышилотыкIыгъэу ылъытагъ. Зигъо IофыгъомкIэ конференциеу зэхащагъэм имурад дэгъоу зэшлуиыхнэу фылуагъ.

Конференцием адыгэ шьолгырым ит еджаплэхэм якIэ-лэегъаджэхэу адыгабзэмрэ адыгэ литературэмрэ, урысыбзэмрэ урыс литературэмрэ языгъэхьыгъэр, АКЪУ-м, Адыгэ клэзегъэджэ ыкIи искусствэхэмкIэ колледжхэм яегъаджакIохэр ыкIи институтым ишIэныгъэлэжъхэр хэлэжъагъэх.

Конференцием гушылэ игъэ-кIотыгъэхэр ыкIи къилотыкIынхэр ащ хэлажэхэрэм къышащыгъэх. Темэ инэу «Хэгъэгъу зэошхор адыгэ литературэм къызэрэщыгъэлъэгъуагъэр» зыфиорэр къызэлуахэу ахэр гъэпсыгъагъэх.

Я 30 — 40-рэ илъэсхэм адыгэ тхакIохэм япроизведенихэм заом итемэ зэрапхырыкIырэм къышежъэу, тхэкIо нахьыжъхэу литературэм игъэпсын-уцун лъапсэ щытыгъэхэу КIэрэщэ Тембот, Хъаткъо Ахьмэд, зэошхом имашIо хэтыгъэ шьыпкъэхэу, тхэкIо дзэкIолIхэу Андырхъое Хъусен, Жэнэ Къырымызэ, Еутых Аскэр, Хъэдэгъэлэ Аскэр, Лъэустэн Юсыф, ШхъаплъэкIо Хысэ, заор зыне клэтыгъэу Iэшъынэ Хъазрэт япроизведенихэр ялэу бытыплэхэу конференцием псэлъэ гъэшIэгъонхэр къышащыгъэх, я 40 — 50-рэ илъэсхэр зыфэдагъэхэр ахэмкIэ IупкIэу къыралотыкIыгъэх.

Заом ашхъэкIэ хэмылэжъагъэхэу, ау зисабыигъо-кIэлэгъу ащ тэфэгъэхэ МэщбэшIэ Исхъакъ, Бэрэтэрэ Хъамидэ, Нэхэе Руслъан, Къуекъо Налбий ятхыгъэхэм яхьылIэгъэ къилотыкIынхэр къащыгъэх. Iофтхьабзэм хэлэжъэрэ клэзегъаджэхэм анахь аналэ зытетыгъэр заом ихъазаб, ащ ихьылагъэ еджэкIо цыкIухэм зэрагурагъалорэр, зэрэзэхарагъэ-шыкIырэр, хэгъэгъу шульэгъур, нибджэгъуныгъэр, гукIэгъуныгъэр, зэкъошныгъэр агъэлаплэу зэраплухэрэр къэгъэлъэгъогъэныр ары.

Конференциер зэрицагъ гуманитар ушэтынхэмкIэ Адыгэ республикэ институтым литературэмкIэ иотдел илофшIэу, филологии шIэныгъэхэмкIэ докторэу **Мамый Руслъан**. Цыфымрэ заомрэ адыгэ прозэм къызэригъэлъагъорэм инравственнэ-психологическэ гъэпсыкIэ куоу, гъэшIэгъонэу Мамыйм къырилотыкIыгъ. ТитхакIохэм зэошхом илъэхъан пытагъэу, лIыгъэу зэрахъагъэм ящысэу хъугъэх темэхэу «Андырхъое Хъусен ищылэныгъэ ыкIи итворчествэ заор зэрапхырыкIыгъэр», «Жэнэ Къырымызэ — тхэкIо-фронтовик», адыгэ тхакIохэм ыкIи уаскIохэм япроизведенихэм Ным иобраз къызэрашъытыгъэр, Хъэдэгъэлэ Аскэр ипроизведенихэм заор къызэрашъытыгъэр, зэоуж литературэм изытет зыфэдагъэр ыкIи Бэрэтэрэ Хъамидэ «Кушъэ» зыфиорэ зы усэ цыкIум заор нэм къызэрэкIыгъэу цорэр, Нэхэе Даутэ иобраз адыгэ художественнэ литература

турэм къышъытыгъэ зэрэхъугъэр — бэ, бэ конференцием къышъыралотыкIыгъэр, гупшысэу пхырыкIыгъэр.

«Заор ШхъаплъэкIо Хысэ ищылэныгъэ щышъыгъ» (докладыр шIэныгъэлэжъэу ШхъаплъэкIо ГъучIыпсэ къышIыгъ), «Къумалыгъэм филологическэ-нравственнэ лъапсэу илэхэр» (къышилотыкIыгъэр филологии шIэныгъэхэмкIэ кандидатэу Шхъэлэхэо Дарико), «Лъэхъаным ыпсэрэ зэо лъэужымрэ» зыфилоу институтым литературэмкIэ иотдел ипащэу, филологии шIэныгъэхэмкIэ докторэу ШэшIэ Шамсэт Iоф зыдишIэгъэ темэр гупшысэр къэзыгъэуагъэ, акъылыр зыщыло-рышIэхэу щытыгъэх.

Къыным цыфхэр сыдыгъокIи нахь зэпэлагъэ ешIых, зэгурегъалох. Хэгъэгъу зэошхом советскэ цыфхэм ТекIоныгъэр къышъыдахым зыкIалъэкIыгъэр ягукIэгъуныгъэ, япсэемыблэжъныгъэ, ялIыгъэ, ящэлагъэ пытэу зэрэщыгъотыгъэхэр ары. Конференцием, щэч хэмылэу, ащ хэлэжъагъэ пэпчъ ыгукIэ зэфэхьысыжъ гъэнэфагъэхэр ригъэшIыгъэх, зао щэрэмылIи нэмыкI пстэури пщэлэн ыкIи бгъэтэрэзыжъын зэрэплъэкIыщтыр ары. Тхэм зэо тхъамыкIагъохэр чыльгэм тыригъэкIодыкIынхэкIэ тельэу, къэрэмыхъужь Хэгъэгъу зэошхом фэдэ машIо.

Уитхыдэжъ, уитарихь пшIэ зыхъукIэ, щылэныгъэм илэшIугъэ джыри зэ нахь уасэ фэошIыжъы, Iэягъэм зызэрэщыу-ухъумэщтым нахь уфэсакъы.

МАМЫРЫКЪО Нурмет.

ТУРИЗМЭР

«Тетис» ихъэренышху

Метрэ миным ехъукIэ хы кIыIум шхъащыщырэ къушхъэштхэу Унэ-Коз зыфиорэр Адыгеир ары зыдэшылэр. Ащ шыкIэшIэгъэ хъэреным нахь лъагэ зилэ Урысыем и Къыблэ шьолгыр хэхъэрэ субъектхэм ахэтэп.

АттракционкIэр клэпсэ паркэу «Тетис» зыфиорэм игъунапкъэхэм къахуеубытэ. Ащ гъогу клэшлагъэмкIэ удэкIоенэу щыт. Хъэреныр лъагэми, ащ зыныбжъ илъэс 14 хъугъэхэм къащегъэжъагъэу фаехэр зэкIэ итIысхъанхэу амал яI. Ащ цыфым исабыигъо ыгу къегъэкIыжъы, «тамэ» къыгуегакIэ, ыгу къэзылэтырэ зэхашIэхэр къегъэушых.

— Хъэреныр банджи-джампингым (хъашьом хэшIыкIыгъэ клэпсэм ыпакIэ алыгъэу лъэгаплэхэм къызэрэпкIэхьырэ джэ-гукI) езыгъапшэхэрэр щылэх, — къылуагъ «Тетис» изэхэцакIоу Руслан Ериным. — Апэрэм клэпсэм упышлагъэу уефэхымэ, хъэреным уисэу зыбгъэсысы зыхъукIэ, жьым ущэбыбэу къыпIошIы.

Хъэреныр метрэ 35-рэ илъэ-

гагъэу клэшлагъ. Аттракционыр зыгъэпсыгъэхэм цыфхэмкIэ ар шынагъоу щымытэу къало, ар ашIы зэхъум хъэреныр зэрэхъыештыр зыфэдызыр, цыфым ионтэгъугъэн ылъэкIыщтыр къыдалытагъэу щыт.

Тыгъэгъазэм и 6-м хъэреным иушэтынхэр кIуагъэх, мы

мазэм и 12-м къышегъэжъагъэу ащ итIысхъанхэр зыкIасэхэр Унэ-Коз дэкIоенхэ фитых.

Уахътэ текIымэ цыфым зызэригъэхьыерэм видеосурэт тырахызэ ашыщт ыкIи «зэрэбыбыгъэмкIэ» сертификат къыратыщт.

(Тикорр.).

МЭФЭКІ ЗЭХАХЪ

Узылызыщэрэ
тхакъу

Ышэрэм еж ышъхэкӀэ хъяр, гушугаго хигъуатэу, нэмыкӀхэм игумэки-еплӀыкӀэхэр анигъэхэу, зы гупшысэ ин горэм кыфигъэушышъухэмэ... ИгушыӀэ уахтэм хэмыкӀуакӀэу, гъашӀэм кыхъэлукӀэу нэмыкӀхэр зыльещэфэхэ, тхакӀом пшъэрыль шъхалэу мы дунаим щырилэр егъэцӀкӀэ. Иусэхэр цыкӀуи ини кӀалохэу, игупшысэхэр ахахъэхэу, фэбагъэ, нэф цыфхэм хагъуатэ зыхъукӀэ, ежми фэшӀэшъутэу, ылъэки кыхъын ылъэкыштми хэхъо, зеушъомбгъу.

Хъалыщ Сэфэрбий Ахмэд ыкӀом джырѳлагъэ ыныбжӀ илъэс 75-рэ хъугъэ. Ащ ипѳгокӀэу икӀоджѳ гупсѳу Нѳтыхъуае пчыхъѳзѳхахъѳ шыкӀуагъ. МѳфѳкӀыр кӀоджѳ тхылъѳджӀлѳм ипашѳу Хъахъурѳтѳ Светѳ зѳхищӀагъ. КӀоджѳдѳсхѳр, хабзѳм илӀыкӀохѳр, лъѳхъан зѳфѳшъ-

хъафхѳм Хъалыщ Сѳфѳрбий лѳф дѳзышӀлѳгъѳ ыкӀи ригъѳджӀагъѳхѳр мѳфѳкӀ пчыхъѳзѳхахъѳм кѳе-кӀолӀлѳгъагъѳх. Пѳублѳм ар зѳзыщѳхѳрѳм кѳѳзѳрѳугъѳигъѳхѳм агу кѳагъѳкӀыжъыгъ тхакӀом ищыӀѳныгъѳ гѳогу зыфѳдагъѳр.

КӀоджѳ ѳджӀлѳм Адыгѳ кѳѳралыгъѳ кӀѳлѳегъѳджѳ ин-ститутыр кыкӀѳлѳѳкӀѳ. Бжы-хъѳкӀѳякӀѳм ыкӀи Отраднѳм адѳт ѳджӀлѳхѳм нѳужым Хъалыщ Сѳфѳрбий ащѳлажъѳ. А зѳкӀѳми акӀыгъѳу тхѳным иду-най хѳщагъѳу, зыкыщигъѳ-тыгъѳу кѳѳкӀѳ.

ГушыӀѳр тхакӀом, еж Сѳфѳрбий зынысым, гѳѳсѳныгъѳм, тхѳным фѳщагъѳ зѳрѳхъугъѳр, кызыѳрѳѳкӀуагъѳр кыӀѳѳтагъѳ. А лъапсѳр кызыѳдѳкӀѳу кы-шӀѳшӀырѳр яунагъѳ шӀѳныгъѳм ѳсѳ ин щыфӀашӀѳу зѳрѳщытыгъѳр ары. Къуаджѳм фѳгъѳхыгъѳу ытхыгъѳ усѳхѳм ащыщхѳм кы-

зѳхѳхъагъѳхѳм Хъалыщ Сѳфѳр-бий кѳафѳджӀагъѳ. НѳмыкӀ тхыгъѳ зѳфѳшъхъафхѳм ащыщ пычы-гъѳхѳми Сѳфѳрбий кѳащыуцугъѳ. ИчӀыгу фыщытыкӀѳу фырилѳр, лъѳпкыым кыкӀугъѳ гѳогу, кыдѳхъугъѳр, фѳмыгъѳхъугъѳр, зыфѳшъыпкъѳнхѳ фаѳу ылы-тѳхѳрѳр иусѳхѳмкӀѳ джыри зѳ илъѳплѳ цыфхѳм ащ анигъѳ-сыгъ. Ащ кыкӀѳлѳыкӀѳу ныб-жыкӀѳхѳм ыкӀи ахѳр зыгъѳ-сѳрѳ кӀѳлѳегъѳджѳхѳм ащыщ-хѳр Хъалыщ Сѳфѳрбий икъѳ-лѳмыпѳ кычӀѳкӀыгъѳ усѳхѳм

къаджӀагъѳх, зѳхахъѳр лъагъѳ-кӀѳѳтагъѳ.

Псѳуплѳу Отраднѳм дѳт ѳджӀ-лѳм адыгабзѳмрѳ литератѳу-рѳмрѳкӀѳ икӀѳлѳегъѳджѳу Аѳу-мыжѳ Мулѳлѳтрѳ кӀѳлѳѳджӀѳ-хѳмрѳ усакӀом зыфагъѳзагъѳ, Сѳфѳрбий итхыгъѳхѳм мѳхъанѳ афӀашӀѳу тхакӀом къулай-амап ин зѳрѳѳлѳлѳыр кѳаӀуагъѳ.

Хъалыщ Сѳфѳрбий кӀѳлѳѳ-кӀухѳм афѳгъѳхыгъѳ усѳхѳр илѳх. Гъѳсѳпѳтхыдѳ мѳхъанѳ акӀѳцӀлыгъѳу, сѳмѳркъѳу шъуа-шѳм илъхѳу ахѳр гъѳпсыгъѳх.

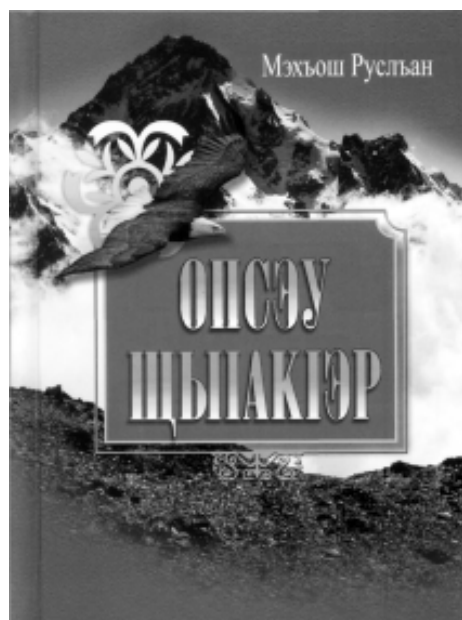
Ахѳм атѳхыгъѳ кѳѳгъѳлѳѳгъѳн цыкӀухѳр кѳашыгъѳх. Лъѳпкъ културѳм игупчѳу Афыпсыпѳ дѳтым илѳфышӀѳхѳри пчыхъѳ-зѳхахъѳм хѳлѳжъагъѳх. Усѳ, ѳрѳд зѳфѳшъхъафхѳр ащ нѳ-тыхъуаѳхѳм апагъѳхыгъѳх.

Тѳхъутѳмыкъѳѳ кӀѳджѳ гъѳ-лѳрышӀлѳлѳм ипашѳу Мышъѳ Мѳдинѳ зыныбжӀ илъѳс 75-рѳ хъугъѳ цыф гъѳшӀуагъѳу Хъа-лыщ Сѳфѳрбий зыфигъѳзагъѳ, илѳфшӀѳн уасѳу фишӀырѳр кы-рилѳтыкӀыгъѳ, итѳѳрѳчѳствѳ хѳхъѳ зѳпытѳу игъѳгу лъыгъѳкӀѳтѳнѳу Сѳфѳрбий фѳхъѳхъугъѳ. КӀѳджѳ мѳфѳкӀым щыӀагъ районым ит тхылъѳджӀлѳхѳм япашѳу Шѳ-хѳплѳ Саидѳ. Пчыхъѳзѳхахъѳм изѳхѳщӀаѳу Хъахъурѳтѳ Светѳ рѳзѳныгъѳ гушыӀѳхѳр рилуагъ фѳдѳ зѳхахъѳхѳр зѳришӀыхѳрѳм, плуныгъѳ-гъѳсѳныгъѳ ѳѳѳу илъѳс пчыагъѳхѳм кѳаѳѳцӀ зѳрихъѳ-рѳм, къуаджѳм изыкӀыныгъѳ зѳрѳѳлажъѳрѳм паѳ. МѳфѳкӀыр зыгъѳхъазырыгъѳхѳм, кӀѳлѳ-ѳгъѳджѳхѳм, ѳджӀаѳѳхѳм щытхъу тхылъхѳр аратыгъѳх.

Урысыѳм итхакӀѳхѳм я Соѳюз хѳтѳу, Адыгѳ Рѳспублѳкѳм щы-зѳлѳшӀѳр тхакӀѳу Хъалыщ Сѳфѳрбий фѳгъѳхыгъѳ мѳфѳкӀыр джӀащ тѳтѳу икӀѳджѳ гупсѳ шыкӀуагъѳ.

ХЪУЩТ Щѳбан.

ТХЫЛЫКІ

ЩыӀѳныгъѳр
иусѳ щѳгъащӀѳ

Зы тхылъыкӀѳ адыгабзѳкӀѳ джыри кыдѳкӀыгъѳ, тиадыгабзѳ зы шъѳшакӀѳ ыгъѳтыгъѳ. Бзѳр щыӀ, мѳлажъѳ.

ныр зѳринѳшанѳр итхы-гъѳхѳм кѳахѳщы. ЩыӀѳкӀѳ гумѳкӀыбѳм рѳхъатыгъѳ кырамытѳу рѳнѳу ар зѳгупшысѳрѳр лъѳпкыѳр шӀум фѳузѳнкӀыгъѳныр ары. Иусѳхѳм, ипрѳи-зѳвѳдѳниѳхѳм кѳахѳщы ыгу зыкӀѳмытӀасхъѳрѳр, зы-мыгъѳзгупсѳфѳрѳр. Адыгѳ ли-тературѳвѳдѳу, шӀѳныгъѳлѳжъы-шхѳу Шъхъѳлѳхъѳ Абу зѳрит-хыгъѳу, «публѳцистикѳ мѳшѳѳжѳ стырыр шъхъарѳхѳу, хилъѳсы-кӀѳу, (ѳжѳ авторыр Мѳхъѳш Руслъѳн) игурышѳ-гупшысѳ гумѳкӀхѳр шъхъафѳтѳу, шъхъѳ-ихыгъѳу кырилѳтыкӀѳу матхѳ».

Тѳмыр Кавказым ыкӀи Уры-сыѳм ащызѳлѳшӀѳр шӀѳны-гъѳлѳжъышхѳу, литератѳурнѳ критѳкѳу ЩѳшӀѳ Казѳбеки ѳб-гъукӀуагъѳп Мѳхъѳшым итѳѳр-чѳствѳ, уасѳ кырытыгъѳ: «Пуб-лицѳстикѳр тхѳкӀѳ шъхъа-фѳу хѳзыхыгъѳ усаѳѳхѳр щыӀѳх — нѳпѳ ахѳм ащыщ Мѳхъѳш Руслъѳн». Етлани игупшысѳ кыпѳдзѳжъы: «ТищыӀѳныгъѳ мыхъѳ-мышӀагъѳу хѳхъухъѳхѳрѳм иусѳкӀѳ пчыпѳджын зѳнкӀабзѳу афѳгъаза, — ѳтхы ЩѳшӀѳм, — сѳмѳгум мыѳу (зымыгъѳлиѳѳ-ѳралѳу), джӀабгъумкӀѳ димыӀѳн-тӀѳхѳу (тѳтыгъѳр зылыгъхѳм афѳмысакъѳу), псагъѳм ипчѳ-гу шъыпкъѳ ищӀабзѳ тырегъѳп-сыхъѳ, тырегъафѳ ыкӀи. Узѳ-щѳрыѳнѳу макӀа щыӀѳр».

Ары, тхакӀѳр нѳмыкӀ цыфы-бѳм кѳахѳзыгъѳщырѳр идунѳѳ-еплӀыкӀ, иусѳкӀѳ амап, шъып-

къѳм зѳрѳготыр, кыӀѳрѳм изѳ-фѳгъѳ ин ыкӀи ыгукӀѳчӀѳ лъѳ-шѳу мытѳрѳзыр, дѳир, лѳѳр, нѳпѳнчъагъѳр сыд хъункӀи пѳѳ-зымыштѳтхѳр ары.

Усаѳѳр усаѳѳу зышӀырѳр игушыӀѳ илъѳшыгъѳ, ыбзѳ илѳ-шӀугъѳ, игупшысѳ инѳфагъѳ. Ахѳр зѳкӀѳ ипрѳиѳзѳвѳдѳниѳхѳм нафѳ кыпфӀашӀѳу, узыфащѳмѳ, ит-хыгъѳхѳм ашӀуаѳѳ дашӀѳу цыф лӀухѳр яжѳхѳмѳ, джар тхакӀѳш — инасып кыхыгыгъѳ.

Итхылъѳу «Опсѳу, щыӀаѳкӀѳр» зыѳѳлѳрѳр Руслъѳн «Усаѳѳхѳр» зыѳѳлѳрѳр шъхъѳмкӀѳ кызызӀѳ-хы, политѳкѳмкӀѳ нахѳ зѳгъѳ-зѳшъѳ, ишӀѳш кѳѳѳ. Америкѳм игъѳпсыкӀѳ-шыкӀѳхѳм, Кырым ыкӀи Севастѳпѳль Урысыѳм кызыѳрѳхѳхъаѳыгъѳхѳм, Урыс-кавказ зѳѳр зауыгъѳм илъѳсѳ 150-рѳ тѳшӀѳжыгъѳми, джѳуа-пынчъѳ упчӀабѳм гур зѳраунѳ-кырѳм, лъѳпкъ шӀѳжыым имафѳ а усѳхѳр афѳгъѳхыгъѳхѳ. Мы тарѳхъ лъапсѳр зилѳхѳм нахѳ усѳ лѳпсынкӀѳ-лъѳпсынкӀѳхѳр — «Опсѳу, щыӀаѳкӀѳр», «Узхѳлѳзы-хъаѳжъын дунаѳп мы тидунай», «Сыфай, сыфай» нѳмыкӀхѳри кыкӀѳлѳѳкӀѳх. ГупшысѳмкӀѳ зѳ-пымыгъѳщӀагъѳхѳми, зѳрѳкӀѳхѳм паѳ зы куп зѳришӀыгъѳхѳм гу лъыѳѳтѳ. Лыгъѳм, заѳм афѳгъѳ-хыгъѳ усѳхѳми, шѳн-хабзѳхѳм яхылаѳгъѳхѳми, гъѳсагъѳ умы-шѳу ѳджӀагъѳ ухъуныр кы-зѳрѳбѳдѳмыхъуштми, гупсѳгъѳ-лахылынъѳм имѳхъани, шлу-лъѳгу зѳхашӀѳми уащырѳхы-лѳѳ апѳрѳ шъхъѳм инѳкӀѳб-

гъѳхѳм. Мы шъхъѳм хѳт усѳу «Тызѳрѳ Мѳхъѳшыр зыщымы-гъѳгъупшъ» зыѳѳлѳу сыд хъункӀи цыфыгъѳ хабзѳм дѳмыхынхѳу илъѳыгъѳхѳм, лӀакъѳм хѳтхѳм зызыщӀаѳигъѳзагъѳр. ЛӀѳужыкӀѳр унаӀѳ тѳтѳу ппӀун зѳрѳѳаѳр щыкӀигъѳтхыгъѳ усѳу «Шъуилъ-фыгъѳмѳ ягушӀуагъѳ алышъуымы» зыѳѳлѳрѳм. «Усаѳѳхѳм» гумѳкӀ кѳѳбарым, ушъыым амакъѳ ащызѳхѳшӀѳ.

Я II-рѳ шъхъѳм зѳрѳджӀагъѳр «КыдѳкӀыгъѳ тхылъмѳ кѳахѳ-хыгъѳхѳр». Ар кырыѳщаѳжъѳ «Тлъѳпкъ итхыдъ» зыѳѳлѳу Адыгѳ автоном хѳѳур загъѳпсыгъѳр илъѳс 60 зѳрѳхъугъѳм фѳгъѳ-хыгъѳмкӀѳ. Хѳгъѳгур, Ныр зѳ-гуигъѳуѳѳхѳу, зѳѳѳгъѳдѳхѳу усѳу «Тянѳмѳ ѳлѳхѳр» ащ гу-ѳѳуѳѳ. Ащ лиричѳскѳ усѳ-хѳр кыкӀѳлѳѳкӀѳх, ахѳм ежѳ Мѳхъѳшым ымакъѳ, игупшысѳ зынысырѳр кыпфагъѳнафѳ. Са-тиричѳскѳ усѳ зырызхѳми уащыӀѳкӀѳ мы шъхъѳм. Щыт-хъур ѳрѳд кѳѳѳномкӀѳ зыфѳ-зылѳжъыжыгъѳ Нѳхѳѳ Тѳма-ри фѳтхагъѳ усаѳѳр. Ауми, Мѳхъѳшыр анахѳ зыѳѳлӀырырѳр мамырныгъѳр мы чыым щымы-кӀѳсѳныр ары. «Афганистан тѳлыузъ», «ЕмыпцӀыжыгъѳхѳр присягѳм», «Сѳржант пѳрытъ», «Дѳсѳнтник лӀыхъужъ», ахѳм анѳмыкӀхѳри лыблѳнагъѳм, псѳѳ-ѳмыблѳжъыгъѳм, хѳгъѳгу шӀульѳгъум ящысѳх.

УнаӀѳ зытырыуагъѳдѳ «Бѳс-нѳхѳм». Мы шъхъѳм кыщы-тыгъѳх «Мышъѳр», «Бжѳмрѳ

Къѳцъуанѳмрѳ». Мыхѳм усѳ-хѳу «Бзылъфыгъѳ», «Чыгум иупчӀ» зыѳѳлѳхѳу анахѳ чъѳп-хыгъѳу сѳ кысыщыхъугъѳхѳр кыкӀѳлѳѳкӀѳх.

Чыгум иупчӀ

Чыгум ыгу мѳузы,
Хъугъѳ чыгур лъузы.
Мѳплъызы чыгур, мѳплъы-зы,

Ыгу зѳѳуты, мѳгырызы...
Цыфым ыгу хыгъѳкӀыгъѳшъѳ,
МыгъѳкӀѳ ыпѳ кыкӀыгъѳшъѳ...
ЫшӀѳмѳ шӀѳиѳгъѳу ычӀѳ
ЫшӀѳ шӀѳиѳгъѳм кӀѳупчӀѳ.

(н.103-рѳ)

Усѳу «Бзылъфыгъѳ» зыѳѳлѳ-рѳми тыкыщыуцун ыкӀи тыкӀѳ-дѳлукӀын.

... Ны, шыпхъу, шъхъѳгу-сѳ — кӀѳкӀѳу — бзылъфыгъѳ!

ШъхъѳгъѳзыпӀѳ хъунѳу кѳальфыгъѳ.

СѳшӀѳ бзылъфыгъѳм чыпӀѳу ыубытрѳр;

Пѳлѳн хъульфыгъѳ ны кы-мыльфыгъѳ...

Тѳфѳу шъхъѳкӀафѳ ащ фѳ-зымышӀѳрѳ

Сыд паӀѳ щыгъми, ар мы-хъульфыгъѳ!

ГъашӀѳм кѳѳжапӀѳу фѳхъугъ бзылъфыгъѳр,

ГъашӀѳ, хъульфыгъѳр, ащ пай кѳѳхъугъѳр!

Мы усѳхѳр нахѳ псыхъагъѳх ыкӀи джӀащ паѳ гур ялѳ. Ау «Бѳснѳхѳр» шъхъѳм ыцѳѳми, лиричѳскѳ усѳхѳр арых нахы-бѳу хѳтхѳр.

«Сѳнетхѳр», «сатыритӀухѳр», «сатырипӀлӀхѳр», «ѳрѳдхѳр», вѳѳѳранхѳм, Тѳклѳныгъѳм афѳгъѳ-хыгъѳхѳр ыкӀи пѳѳмѳу «Гугъѳ-пӀѳр аужырѳу мѳлѳжъы» зы-ѳѳлѳхѳр тхылъым кыдѳхъагъѳх. Арышъѳ, тхылъѳджѳхѳр, Мѳхъѳш Руслъѳн итхылъыкӀѳу «Опсѳу, щыӀаѳкӀѳр» зыѳѳлѳрѳр кышъѳ-жѳ, усаѳѳм идунай ащ шъу-хищѳт.

**МАМЫРКЪѳ
Нуриѳт.**

Щы/эныгъэм лъэуж дахэ щыпхырищыгъ

Мы тхыгъэмкIэ гъэзетеджэ-хэр нэлусэ фэсшыхэ сшIоигъу уехъопсэнэу гъогу дахэ щы/эныгъэм щыпхызырыщыгъэ цыфэу Хъурэе Даутэ. Къуаджэу Пчыхъалыкыуае щыщ мэкъумэ-щышIэ унэгъо кызырэкIом ар 1925-рэ илъэсым кыхъухагъ. Зэшхъэгъусэхэу Хъурэе Сэфэрбийрэ Чэбэхъанрэ пшъа-шъэми, кIалэми лъфыгъих къа-фэхъугъ. Ны-тыхэм плуныгъэм мэхъанэшхо ратыщтыгъ ыкIи ялъфыгъэхэр цыф дэгъу ыкIи IофышIэ хъупхъэ зэрэхъушт-хэм тетэу Iоф адашлагъ.

Даутэ икIэлэгъур охтэ кы-зырэкIуагъэп: гъаблI, зауи, зэоуж лъэхъани зэпичынхэ фаеу хъугъэ. Илэгъухэм афэдэу IофшIэныр пасэу ригъэжыгъагъ, ау еджэныр ыпэ зэрильри зы-щигъэгъупшагъэп. Еджаплэм кызыкIыжкIэ IофшIэным пид-зэжъти, ятэ-янэхэм аделэщтыгъ. Ау Хэгъэгъу зэошхор кызе-жъэм, еджэныр зэпигъэун фаеу хъугъэ. Заор зэухым, 1946-рэ илъэсым еджэныр ригъэжыгъ-

жыгъ, къоджэ еджаплэм я 9-рэ классыр, я 10-р станицэу Рязанскэм къащиухыгъэх. Янэ зыщыщыгъэ къуаджэу Гъо-бэкъуае икIызэ гъунэгъэу ста-ницэм дэт еджаплэм Iоштыгъ. Я 10-рэ классыр кызеухым, 1947-рэ илъэсым Мыекъуапэ дэт IкIэлэгъэджэ институтым заочнэу щеджэнэу чIэхъагъагъ. Ащ ыуж Едэпсыкъуае дэт еджаплэм IкIэлэгъэджэу агъэ-кIогъагъ.

1948-рэ илъэсым Даутэ дзэ къулыкъум ащи, Дальневосточ-нэ дзэ округым ия 250-рэ Краснознаменнэ полк илъэси-пллым ехъум къулыкъур щы-хыгъ. Ащ ыуж Грузием ит къалэу Кутаиси щызэхашэгъэ мэзищ дзэ курсым агъакIуи, лейтенант звание кыратыгъ. Къулыкъур лъигъэкIуатэзэ КПСС-м икандидатэу аштагъ. 1952-рэ илъэсым дзэ къулы-къум кыкIыжыи учетым хэу-цонэу партием и Теуцожь рай-ком зэкIом, итхылхэм ахап-лъэхи, комсомолым ирайон

комитет инструкторэу агъэкIо-штэу агъэнэфагъ. 1954-рэ илъэ-сым кыщыублагъэу ащ илъэ-сицэ Iоф щышлагъ. А лъэхъа-ным колхозхэмрэ совхозхэмрэ комсомольскэ ныбжыкIэ зве-нэхэр, ныбжыкIэ тракторнэ бригадэхэр ащызэхашэхэу ра-гъэжыгъагъ. Даутэ хэлажъэзэ зэхашэгъэгъэ звенэхэу Уайкъо-къо Марыет, ТхъалI Шамхъан, ЩэшIэ Сафьет, Къэбэртэе Къу-тасэ, ныбжыкIэ тракторнэ бри-гадэу ХъокIо Мэджидэ зипэ-щагъэхэм ацIэхэр чыжъэу Iуга-гъэх. Даутэ IофышIэ чанэу, зэхэщэкIо дэгъоу зыкызыри-гъэлыгъуагъэр къыдалытэзэ, 1960-рэ илъэсым къалэу Но-вочеркасскэ дэт совпартшко-лым еджакIо агъэкIогъагъ. Ар кызеухым КПСС-м и ЦК и Апшээрэ партийнэ еджаплэ заочнэу чIэхъэгъагъ. Ащ ыуж икъуаджэ дэт колхозэу «Путь Ильичам» ипартком исекретарэу хадзыгъ. А лъэхъаным кол-хозым инатрыфлэжъ звенэу Уайкъокъо Марыет зипащэм

кыгъэкIыгъэ натрыфым изы гектар центнери 152-рэ кы-ригъэтыгъагъ. Ащ фэдэ лэжы-гъэ бэгъуагъэ къэзыхыжы-гъэ Урысыем кыкIыгъагъэп. Даутэ колхозым икоммунистхэм япащэу, агрономэу илъэс пчъа-гъэрэ Iоф ышлагъ. Колхозыр совхоз зашIыжым, апэу пын-джыр кызыщагъэкIышт отде-лениием ипащэу Даутэ агъэ-нэфэгъагъ. КультуракIэм икъэ-гъэкIын кыныгъ. Ау Даутэ зэхэщэкIо дэгъоу зэрэщыты-гъэм, чаныгъэшхо зэрэхэлы-гъэм яшIуагъэкIэ, зипэщэ от-делением пындж бэгъуагъэ кы-хыжыжыгъагъ. Ащ фэшI отде-ленииер ВДНХ-м и Щытхъу пхъэмбгъу рагъэуцогъагъ, Да-утэ «IофшIэным ищытхъузе-хъ» зыфилорэ орденыр кыраты-гъагъ, отделением IофышIэхэм ащыщхэми къралыгъо тын лъапIэхэр къафагъэшъошэгъа-гъэх. Пшээрэ лъэхъалэу илэ-хэм акыгъоу Даутэ обществен-нэ IофшIэным чанэу хэлажъэ-щтыгъ. КПСС-м ихэку коми-тет, партием ирайком ахэтыгъ, депутат пшээрэ лъэхъагъэ ыгъэ-цэкIагъэх.

Хъурэе Даутэ Iоф ешIэфэкIэ

пэщэ пэрытыбэмэ алыкIагъ, ягу-гъуи дахэкIэ ышIыщтыгъ. Ахэр Цундышкэ Аслъан, Шхъэлэхъо Абу, ЛэупэкIэ Аслъан, Даур Мурат, Пэнэшъу Нухъ, ЖэнэлI Нурдин, Хъагъур Анзаур, Хъодэ Хылиим, ХъокIо Мэдин, Теу-цожь Анзаур, Пчыхъалыкыо Байзэт, Джамырзэ Айдэмыр, Къэращэкъо Мос, НапцIэкъо Шумаф, нэмыкIхэри.

ЫныбжыкIэ нэси пенсием зэ-кIом, зи ымышIэу бэрэ щы-сыгъэп. Хэгъэгъум кыщегъэжъэ шэпхъакIэхэм атэтэу мэкъумэ-щышIэ (фермер) хызмэтшIаплэу «Руслъан» зыцIэр зэхищи, бы-лымхъуным пыхъэгъагъ. Ежъ иунагъокIэ а IофшIэным федэ кызырэгъэгъэщыщыгъэм имы-закъоу, кын зилэхэм ишIуагъэ аригъэкIыщтыгъ.

Даутэрэ ишхъэгъусэу Зу-лэрэ (ильэсыбэрэ ащ IкIэлэ-егъаджэу Iоф ышлагъ) ялъфыгъэ-хэр дэгъоу аплугъэх, рагъэджа-гъэх, щы/эныгъэ гъогу дахэм тырашагъэх. Пшэщэ анахы-жъэу Мулиэт Мыекъуапэ уни-верситетыр кыщыухыгъ, исэ-нэхъаткIэ юрист, Мирэ — Ады-гэ IкIэлэгъэджэ институтыр, Аслъан — Краснодар дэт уни-верситетыр, Руслъан Астрахань щы/э милицейскэ еджаплэр къаухыгъ, зэкIэми Iоф ашIэ.

Даутэ щытхъубэ кылэжыгъ, иунагъуи дахэкIэ игугъу ашIы.

ХЪОДЭ Сэфэр.
IофшIэным иветеран.

Хыкумым цыфыр къыухъумэн фае

Ар кымылэжыгъэ мылкъу-кIэ кыщэфыгъэу зыгорэм кыщыхъугъэ нахъ мышIэми, апэрапшIэ къэушыхъатыгъэн фае ахъщэу ыгъэфедэгъэр шъэф шыкIэкIэ кызырэгъэ-лэкигъэхъагъэр ыкIи ар хэбзэ-лахъ къулыкъум зэрэшIуиу-шъэфыгъэр. Къэушыхъатыгъэу щымытмэ — тазырхэри щы-лэнхэ ылэкIыщтэп. Джащ фэдэ правовой екIоллакIэр ары хы-кумхэр зэрыгъозэнхэ фаер.

Iофыр зыфэгъэхыгъэр ре-гион зырызхэм пкыгъо лъапIэ къэзыщэфыгъэ цыфхэр, кы-мылэжыгъэ мылкъур ыгъэфед-агъэу альытэзэ, хэбзэлахъ къулыкъухэм агъэпщынэнхэу зэраублагъэр ары. Пкыгъо лъапIэр кызырэгъэщыгъэ ахъ-щэр кызырэлэжыгъэр цыфым кыфэмьушыхъаты зыхъукIэ, кыIэкIэхъэгъэ федэр ыушъэ-фызгъэу ыкIи ащ тэхъогъэ хэб-зэлахъыр ымытыгъэу альытэ-зэ, тазыр тыралхъэщтыгъ. Ащ фэдэ Iофыр ыхэкIэ щылэ хы-кумхэм зэхафы зыхъукIэ, на-хыбэмкIэ цыфыр къамышухъу-мэу, хэбзэлахъ къулыкъум ифедэ-тегъэпсыкIыгъэ унашъо ашы-щтыгъ, ащ ыгъэнэфэгъэ тазы-рыр цыфым рагъэтыщтыгъ. Ащ фэдэ чыплэм хэт щыщ цыфи-ифэн ылэкIыщтыгъ: пенсио-нерыр, предприниматель цыкIур, IэнэтIэшхо зимылэ къулыкъушIэр. ЗилэжапкIэ мын цыфэу амал зэфэшхъафхэр ыгъэфедэхэзэ пкыгъо лъапIэ къэзыщэфыгъэр хэбзэлахъ къулыкъум «ищэуапIэ» ифэщтыгъ.

Урысыем и Апшээрэ хы-кум административнэ IофхэмкIэ

Джы кыщыублагъэу цыфым пкыгъо лъапIэ кызырэгъэщыгъэр хэбзэлахъ къулыкъум кыкIырэ счет фэгъэуцугъэным ительхъаплэу щытыжыщтэп.

ихыкум коллегие ышIыгъэ зэфэхъысыжыым мы Iофым ехыплэгъэ екIоллакIэу ыхэкIэ щылэ хыкумхэм агъэфедэщты-гъэр кызырэгъэхъокIы. Ащ фэдэ екIоллакIэ кыдихын ылэкIыгъ Белгородскэ хэкум хэхъэрэ псэуплэу Русская Халань зыфилорэм дэс Виктор Дома-новым. Ащ ящэнэрэ купым хэхъэрэ сэкъатныгъэ иI, ичIыгу-лахъ елэжы, бжъэхэр ехъух. Ащ идао зэхифызэ, Апшээрэ хыкумым административнэ IофхэмкIэ ихыкум коллегие ышIыгъэ зэфэхъысыжыым ыхэ-кIэ щылэ хыкумхэр зэрыгъо-зэнхэ фаер ыгъэнэфагъ. Сыда-плэмэ мы Iофым ехыплэгъэ даокIэ нэмыкI горэхэми Ап-шээрэ хыкумым зызыфагъа-зэкIэ, унашъоу ышIыщтыр ып-шъэкIэ кызырэгъэгъэуагъэм фэдэщт.

АпэрапшIэ зэхэ-фызгъэн фае цы-фым кыIэкIэхъэ-гъэ федэхэм ащы-щэу хэбзэнчъэр ыкIи анахъ шхъалэу щытыр ар зэрэхэбзэн-чъэр къэушыхъа-тыгъэныр ары

Хэбзэлахъ къулыкъум илIыкIохэу хыку-мым иколлегие изэхэсыгъо хэлэжыагъэхэм кызырэгъэгъэмкIэ, мы илъэсым кыщегъэ-жыагъэу Федеральнэ хэбзэлахъ къулыкъум иправовой гъэлорышIаплэ зырамыгъэ-зэгъыгъэу хыкумым етхъаусыхылэнхэ фимытхэу агъэнэфагъ ыкIи гъатхэм кы-щыублагъэу ащ зэ нэмыIэми Iизын къари-тыгъэп.

Iофым купкIэу илэр мырэ-уштэу гъэпсыгъэ: Виктор До-мановым 2013-рэ илъэсым япон-скэ автомашинэ лъэпкъ сомэ миллионрэ мин 315-кIэ кы-щэфыгъ. Ащ ыуж ащ упчIэхэр кыпагъэтэджагъэх: «Тыдэ кып-хыгъа ахъщэр, сыдэуштэу къэблэжыгъа, сыда федэхэмкIэ декларация кызыкIэмытыгъэр?» аIозэ.

— Шыпккъэ, сэ Iоф сшIэрэп. Ау чIыгу Iахъэу сIлэм хэтэрыкI-хэмрэ пхъэшхъэ-мышхъэхэмрэ кыщысэгъэкIых. БжъэмэтипшI сIл, къохэр, пчэнхэр, тхъакIум-кIыхъэхэр сэхъух. Ахэм къаты-рэм шыщ Iахъ сиунагъокIэ сэгъэфедэ, ау кыисэлыекIырэр сэщэ, — кыIотагъ ащ хэкIы-плэу илэхэр.

Къэлогъэн фае Хэбзэлахъ кодексым хатэм кытырэ фе-дэм хэбзэлахъ тэхъонэу зэ-

римыгъэнафэрэр. Арышъ, пен-сионерым федэу IэкIэхъагъэр хэбзэгъэуцугъэхэм атегъэпсы-кIыгъ. Ащи изакъоп, автомаши-накIэр кыщэфы зэхъум, ахъщэ зэлугъэкIагъэу илагъэр ыкIи ыпэкIэ илэгъэ автомашинэу ыщэжыгъэм кыкIэкIуагъэр ыгъэфедэгъэх, иIахылхэми чыIфэ къаIихыгъ.

Арэу щыт нахъ мышIэми, хэбзэлахъ къулыкъум сомэ мини 150-рэ ытын фаеу ылытI, счет фыритхыкIыгъ. А ахъщэр хыкумым ышIыгъэ унашъомкIэ рагъэтыгъ. Сэкъатныгъэ зилэ цыфым иавтомашинэ атхыгъ, ар ащэни чыфэр рагъэтыжы-щтэу аIозэ агъэщынэщтыгъ. Джащ фэдэу сэкъатныгъэ зэ-рилэм тегъэпсыкIыгъэ пенсиу кыратырэм чыфэм пае мазэ къэс сомэ минищ хаубытыкIы-щтыгъ. Пенсиер сомэ минибл

нахъ хъурэп. Ащ щыщэу кы-фэнэжыщтыгъэр сомэ миниплI-нылэп. ЗыцIэ къетIогъэ Iофым фэдэхэр ыхэкIэ щылэ хыкум-хэм мымакIэу зэхафых. Ахэм кIэух афэхъуштыр джырэкIэ къэшIэгъуай, ау ушыгъуы хъушт-джы цыфым ишIоигъоныгъэхэм атегъэпсыкIыгъэу ахэр зэхэ-фызгъэ зэрэхъуштхэм.

Ау тапэкIэ цыфым лъапIэу щыт пкыгъо горэ кыщэфы зыхъукIэ, ахъщэр кыздикIы-гъэр арилошъуным фэхъазырэу щытын фае. Ащ кыкIырэлэ зыуухыжыи фаеу. Ау уплъэ-кIунхэр амышIыгъэхэу хэбзэлахъ уагъэтыным ехыплэгъэ унашъо аштэн альэкIыщтэп. УплэкIун-хэр ашIыхэ зыхъукIэ къаушы-хъатын фае хэбзэнчъэу цыфым кыIэкIэхъэгъэ федэр ыкIи хэбзэлахъ зытэхъон фэе сомэ пчъагъэр зыфэдизыр. Гущылэм пае, цыфыр IофшIаплэ горэм Iутмэ ыкIи илэжъапкIэ щыщ Iахъ конвертым дэлъэу кы-ратыгъэмэ, ар шъэфэу щыт федэкIэ альытэн, хэбзэлахъ ащ тыралхъэн альэкIыщт.

Зигугъу къэтшIыгъэ Iофым ехыплэгъэ унашъоу Апшээрэ хыкумым ихыIэным коллегие ышIыгъэм хэбзэлахъ уплъэкIу-ным чыплэ гъэнэфагъэ шеу-быты ыкIи ар зэрэзэхэщэгъэн фэе шыкIэр егъэнафэ. Хэб-зэлахъ къулыкъум илIыкIохэу хыкумым иколлегие изэхэ-сыгъо хэлэжыагъэхэм кызы-рэгъэгъэмкIэ, мы илъэсым кыщегъэжыагъэу Федеральнэ хэбзэлахъ къулыкъум иправо-вой гъэлорышIаплэ зырамыгъэ-зэгъыгъэу хыкумым етхъаусы-хылэнхэ фимытхэу агъэнэфагъ ыкIи гъатхэм кыщыублагъэу ащ зэ нэмыIэми Iизын къа-ритыгъэп. Арышъ, шыпккъагъэ зыхэлъ федэу кытIэкIэхъагъэр джы тытемыщыныхъэу дгъэфедэн тлэкIыщт.

ИСКУССТВЭМ ИЦЫФХЭР

Гъэ мин огъаш!, Къэлэшъау!

Композиторэу, Адыгэ Республикэм искусствэхэмкIэ изаслуженнэ ЮфышIэу ЛыIужъу Къэлэшъау илъэс 55-рэ зэрэхъугъэм фэгъэхьыгъэ пчыхъэзэхьэр Тэхъутэмыкъуае культурэм и Унэшхоу дэтым игъэкIотыгъэу шыкIуагъ.

Лъэпкъ искусствэм фэлажьэ-зэ, пэсэрэ ордэхэм псэ къапегъэкIэжы, къыхихыгъэ сэнэхьатэу композитор-аранжировщикыр шIогъэшIэгъон. Адыгэ Республикэм культурэмкIэ иминистрэу Къулэ Мыхъамэт зэхэхьэм къызыщэгущыIэм, ЛыIужъу Къэлэшъау ишIэныгъэ зэригъэфедэрэм осэ ин фишыгъ. Министертствэм итын анахь лъапIэу адыгэ ашугэу Теуцожь Цыгъо юбилейнэ медаль къыритыжызэ, шIоу шыIэр къыдэхъунэу фэлъэIуагъ.

Урысыем, Адыгеим искусствэхэмкIэ язаслуженнэ ЮфышIэшхоу, Адыгэ Республикэм и Камернэ музыкальнэ театрэу Хьанэхъу Адамэ ыцIэкIэ шытым ихудожественнэ пашэу Сулейман Юныс игукъэIыжхэм къащыхигъэщыгъ. Къ. ЛыIужъу музыкальнэ училищым щеджэзэ Мыекъуапэ ныбджэгущыIу зэрэщызэфэхъугъэхэр. Искусствэм нэлуасэ зэфышыгъэхэр зэщыгъупшэхэрэп. Ю. Сулейманым къызэрэхигъэщыгъэу, Къэлэшъау лъэпкъ гупшысэу иIэр илофшIагъэхэмкIэ шыIэныгъэм шыпхырещы.

Тэхъутэмыкъое районым иадминистрацияе ыцIэкIэ Хьатит Симэ юбиларым къыфэгущыIагъ. Иорэдхэм зэрядэлухэрэм, ныбжьыкIэхэр зэригъасэхэрэм шлушIагъэ къызыдахъэу ылытагъ. Тэхъутэмыкъое районым инароднэ депутатхэм я Совет итхьаматэу Хьатит Аскэрбий лъэпкъ шIэжыгъыр игушыIэхэм къабэкIэу Къ. ЛыIужъу къыщытхъугъ.

Краснодар краим иадминистрацияе илыкIоу КIэрмыт Мухъдин ежъ ыцIэкIэ, Адыгеим и Парламент ыцIэки Къ. ЛыIужъу къыфэгущыIагъ, Шытхъу тхыIэу В. Нарожнэр зыкIэтхъыгъэр къыритыжыгъ. Илъэс

30-м къехъугъэу М. КIэрмытымрэ Къ. ЛыIужъумрэ зэнэлусэх. Зэгъусэхэу тилъэпкъэгъухэр зыщыпсэурэ хэгъэгухэм ащыIагъэх, пчыхъэзэхьэхэм ахэлэжьагъэх. Краснодар дэт филармониеу

Г. Пономаренкэм ыцIэкIэ шытым иартистхэр, ансамблэу «Крицир», ащ ихудожественнэ пашэу В. Копаевыр, Къэлэшъау Краснодар къыщыдеджэгъэ Г. Томилиныр, Тэхъутэмы-

къое гурыт еджапIэм идиректорэу С. Шьонтыжыгъыр, зы классым къыщыдеджагъэхэр, районным культурэмкIэ игъэlorышIаплэ ипашэу З. КIэлэбыир, сурэтышIэу С. Джастэр, артистхэу Р. Лъэцэрыр, Р. Хъутыр, Ю. КIыргыр, З. Мышъэр, нэмыкIхэри Къ. ЛыIужъу къыфэгущыIагъэх, ордэхэр къыфалыагъэх, ансам-

блэу «Нэфым» хэтхэр къыфэшъуагъэх.

Хъуажь Асыетрэ Ацумыжь Адамрэ зэрацэгъэ пчыхъэзэхьэм Къ. ЛыIужъу иорэдхэр, мэкъамэхэр щыжъынчыгъэх.

ныгъэр къызэрэдиыхыттымкIэ упчIабэ шыIагъэп.

Тренер шъхьалэу Евгений Трефиловым зэрилытэрэмкIэ, ятIонэрэ такыкь 30-м къыкIоцI тиспортсменкэхэр башэрэ хэукощыгъэх, шыкIагъэхэр дагъэзыжынхэм пылыщтых.

Финалныкъом Урысыер Польшэм шыIукIэшт. Тикомандэ теклоныгъэр къызыхыкIэ, занкIэу Олимпиадэ джэгунхэм ахэлэжьэ-

нэу фытыныгъэ иIэшт. Урысыем ихэшыпыкыгъэ командэ щешIэ «АГУ-Адыфым» икъэлэпчъэлутэу Виктория Калинин. Мыекъуапэ шапIугъэ пшъашъэм сэнаушыгъэ хэлъ, спортышхом цIэрыIо щыхъунэу фэтIо.

Тикомандэ ешIэгъуи 5 Данием шыриIагъ, зэкIэми теклоныгъэр къащыдиыхыгъ, зыIукIэхэрэм гугъэ аригъэшIырэп.

НэкIубгъор зыгъэхъазырыгъэр ЕМТIЫЛЪ Нурбий.

Зэхъышагъэр ыкIи къыдэзыгъэкIырэр:
Адыгэ Республикэм лъэпкъ ЮфхэмкIэ, IэкIыб къэралхэм ащыпсэурэ тилъэпкъэгъухэм адырIэ зэпхыныгъэхэмкIэ ыкIи къэбар жъугъэм иамалхэмкIэ и Комитет
Адресыр: ур. Крестьянскэр, 236

Редакциер зыдэшыIэр:
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Первомайскэр,
197.

Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79,
редактор шъхьалэм иапэрэ гуадзэр:
52-49-44,
редактор гуадзэр-пшъэдэкIыжъ зыхьырэ секретары:
52-16-77.

E-mail:
adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхъатыгъэр:

Урысые Федерацием хэутын ЮфхэмкIэ, телерадиокъэтынхэмкIэ ыкIи зэлъы-IэсыкIэ амалхэмкIэ и Министерствэ и Темуыр-Кавказ чIыпIэ гъэlorышIапI, зэраушыхъатыгъэ номерыр
ПИ №ТУ23-00916

Зыщыхаутырэр

ОАО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

ЗэкIэмкIи пчъагъэр 3250
Индексхэр 52161 52162
Зак. 1025

Хэутыным узшыкIэтхэнэу шыт уахътэр
Сыхъатыр 18.00
ЗыщыкIэтхэгъэхэ уахътэр
Сыхъатыр 18.00

Редактор шъхьалэр
Дэрбэ Тимур

Редактор шъхьалэм иапэрэ гуадзэр

МэшIэIэкIо Саид

ПшъэдэкIыжъ зыхьырэ секретары
ЖакIэмыкъо Аминэт

ГАНДБОЛ. ДУНАИМ ИЗЭНЭКЪОКЪУ

Гугъэ аригъэшIырэп

Урысыер — Къыблэ Корее — 30:25.
Тыгъэгъазэм и 14-м Данием шешIагъэх.

Бзыльфэгъэхэм я Дунэе зэнэкъокъу гандболымкIэ Данием щэкIо. Урысыем ихэшыпыкыгъэ командэ финалым и 1/8-м шыIукIагъ анахь лъэшхэм ащыщэу Къыблэ Кореем илыкIохэм.

Пчъагъэр 14:11-у, 27:18-у уахътэ къыхэкIыгъ. Къэлэпчъэлутэу Сейдокина, ешIаIохэу Акоюн, Близнавар, Маренниковар, фэшъафхэри яIэпIэсэныгъэкIэ къахэщыгъэх. Тикомандэ текло-